

2000-03-20

231-1566-98

0643-02-206

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Gagnån i Habo kommun

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, NVL) området Gagnån, som det framgår av bifogade karta, bilaga 1, och som det beskrivs nedan, som naturreservat.

För att trygga ändamålet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se **Reservatsföreskrifter**).

Länsstyrelsens i Skaraborgs län beslut den 1 oktober 1997 enligt 11§ naturvårdslagen upphör att gälla i och med att beslutet om bildande av reservatet vinner laga kraft.

Syfte

Det övergripande syftet med reservatet ska vara att bevara ett vattensystem med en mycket rik och unik fauna, samt att bevara de mångformiga och mestadels kraftigt källpåverkade våtmarkerna omkring ån. För att åstadkomma detta ska

- vattenkvaliteten i ån vara sådan att, nedströms reservatet liggande, lek- och uppväxtområden för vätteröring och vätterharr bibehålls, samt att lek- och uppväxtområden för stationär öring inom reservatet bibehålls. Det bidrar till att fiskstammarna kan fortleva i livskraftiga bestånd, och att återinsätta flodpärlmusslor kan reproducera sig.
- sumpskogarna inom reservatet bevaras, så att de kan utvecklas till naturskogar med ett stort lövinslag runt vattendragen. Samtidigt ska den rika floran i reservatet bevaras.

Inom reservatet ska det dessutom vara möjligt att, inom ramen för bevarandet av naturvärdena, bedriva naturstudier och forskning i en relativt opåverkad naturmiljö.

2000-03-20

231-1566-98

0643-02-206

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Gagnån
Kommun	Habo
Socken	Habo och Gustav-Adolf
Läge	Naturreservatet är beläget ca 11 km N om Habo samhälle. Området sträcker sig från landsvägen mellan Habo-Tidaholm i väster till Fagerhult i öster.
Kartblad	Topografiska kartor: 7D Ulricehamn NO och 7E Jönköping NV Ekonomiska kartor: 7D 6i, 7D 6j och 7E 6a
Gräns	Enligt kartan (bilaga 1)
Areal	320 hektar, varav ca 240 ha våtmark och ca 5 ha vatten
naturtyper	Öppna, svagt välvda mossar, källor etc. (7140) ca 180 ha, lövsumpskog (9080) ca 10 ha, barrsumpskog ca 46 ha, barrskog-barrblandskog (9010) ca 79 ha (nu även en del planteringar).
Förekomst av arter, ex.	Grön sköldmossa (<i>Buxbaumia viridis</i>)
Fastigheter	Se förteckning, bilaga 3
Naturvårds-förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

Beskrivning av området

Gagnåns källor utgörs av två små bäckar, som rinner upp på urbergshorsten Hökensås krön. Ån får på sin väg ned till Vättern tillskott av vatten från ytterligare källflöden och våtmarker. En del av källflödena är kalkpåverkade och bidrar på så sätt till åns utmärkta vattenkvalitet. Källvattnet medför också en bra livsmiljö för bland annat öring.

Reservatet domineras av våtmarker, vilka utgörs av ett komplex av sumpskogar, plana mossar och kärr. Stenamossens myrkomplex har högsta värdeklassen i våtmarksinventeringen och ingår även i Myrskyddsplan för Sverige. Endast mindre delar av reservatet utgörs av fastmark, vilken till största delen är bevuxen med kulturpåverkad barrskog.

Gagnån är ett mycket artrikt vattensystem. Det är ett av ytterst få sydsvenska vatten som fortfarande hyser en rikligt ursprunglig fauna. Ca 80% av alla de djurformer som påträffats i Gagnån är sådana som missgynnas av surt och/eller förorenat vatten. Bottenfaunan är unik genom förekomst av ovanliga och rödlistade arter, samt att den innehåller arter som i övrigt har nordlig utbredning. Uppströms Fagerhult finns stationär, strömlevande öring i ån och i bäckarna.

För en mer utförlig beskrivning av naturförhållandena både på land och i vattnet, samt kulturhistoria hänvisas till skötselplanen.

2000-03-20

231-1566-98

0643-02-206

Reservatsföreskrifter**A. Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet**

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att

1. uppföra helt ny byggnad eller anläggning
2. bredda, ta upp vägdiken samt förhöja befintliga skogsvägar
3. uppföra mast, antenn, torn eller liknande anläggningar
4. anlägga luft- eller markledning
5. sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller liknande anordning
6. anlägga väg, parkeringsplats, led, bro eller spång
7. anlägga campingplats eller uppställningsplats för husvagnar och husbilar
8. anordna upplag
9. uppföra stängsel
10. utföra vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken (1998:808), till exempel att avleda vatten från ån eller andra källor, dika eller utföra annan åtgärd som påverkar hydrologin i området.
11. borra, spränga, schakta, gräva, muddra, utfylla eller tippa
12. bedriva täkt av berg, sten, grus, sand, jord eller torv
13. avverka, gallra, röja, markbereda, plantera eller utföra andra skogliga åtgärder
14. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle
15. framföra motordrivet fordon eller annat transportmedel. Från förbudet undantas körning på vägen från Mohemmet mot Svedbrokvarn och vägen över Gjutarbron, vilka korsar reservatet, körning på parkeringsplatsen och körning vid uttransport av skjuten älg
16. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur annat än vad som krävs vid jakt
17. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, samt gödselmedel
18. kalka andra områden än de som ingår i gällande kalkningsplan (se bilaga 4)
19. plantera in växt- och djurarter
20. plocka eller gräva upp växter eller växtdelar med undantag från bär och matsvamp för husbehov
21. samla in eller flytta insekter, kräftdjur, snäckor, musslor eller andra ryggradslösa djur. Förbudet gäller dock inte fiskerättsinnehavares rätt till kräftfiske.
22. upplåta mark för organiserade tävlings- och övningsändamål eller motsvarande
23. vaska guld

Undantag från ovanstående föreskrifter

Föreskriften under punkten A:10 ovan ska inte utgöra hinder mot vattenuttag för bevattning av odlingar i åns närområde, för vilket ges tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken eller för vilket det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas (11 kap. 12§ miljöbalken). Vattenuttaget får dock inte motverka syftet med reservatet genom att vattenmiljön och dess organismer påverkas

2000-03-20

231-1566-98

0643-02-206

negativt. För icke tillståndspliktiga vattenuttag ska samråd med Länsstyrelsen ske minst 6 veckor före vattenuttaget.

Utan föregående samråd med Länsstyrelsen är det förbjudet att

24. utföra dikesrensning. Samråd ska ske med Länsstyrelsen minst 6 veckor före planerad åtgärd.

Föreskrifterna under A utgör inte hinder för de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i fastställd skötselplan, bilaga 4.

B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtas inom reservatet som framgår av skötselplanen, bilaga 4.

C. Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon annat än på parkeringsplatsen
2. ställa upp motorfordon, husvagn eller släpvagn
3. sätta upp tavla, skylt, inskrift, affisch eller liknande anordning
4. rida eller framföra hästfordon annat än på befintliga vägar
5. cykla annat än på befintliga vägar
6. tälta
7. göra upp eld
8. klättra i boträd eller på annat sätt störa djurlivet genom närgånget uppträdande
9. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur
10. skada levande eller döda träd och buskar t ex genom att bryta kvistar eller fälla träden
11. plocka eller gräva upp växter eller växtdelar med undantag från bär eller matsvamp för husbehov
12. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning
13. samla in eller flytta insekter, kräftdjur, snäckor, musslor eller andra ryggradslösa djur
14. använda området för organiserade tävlings- och övningsändamål eller motsvarande
15. fiska
16. vaska guld

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att jaga och fiska.

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet m.m.

2000-03-20

231-1566-98

0643-02-206

1. Länsstyrelsen fastställer nedanstående skötselplan.
2. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Jönköpings län.
3. Reservatet skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22).

Ärendets beredning

Den 1 januari 1999 trädde miljöbalken (1998:808) i kraft. Samtidigt upphörde med vissa begränsningar bl.a. naturvårdslagen och lagen om hushållning med naturresurser m.m. (1987:12, NRL) att gälla. Ärenden av aktuellt slag, som inletts före miljöbalkens ikraftträdande, skall dock med stöd av 6 § lagen om införande av miljöbalken (1998:811) handläggas enligt äldre bestämmelser.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län uppmärksammade Naturvårdsverket på områdets höga naturvärden vid den årliga redovisningen av anslagsbehov 94/95-96/97. Under 1994 inkom även förslag från Skaraborgs läns Naturskyddsförening att bilda naturreservat av Gagnån och omgivande våtmarker. Skogsvårdsstyrelsen och Länsstyrelsen inbjöd den 4 december 1995 till ett markägarmöte. Den 8 juli 1997 skickades en beställning om värdering och förhandling till Svensk Fastighetsvärdering AB.

Redan 1994 ansåg bland annat Länsstyrelsen i Skaraborgs län att ett av hoten mot området var kommande skogsavverkningar. Den 12 mars 1997 inkom en anmälan om slutavverkning inom en del av det planerade naturreservatet. Länsstyrelsen i Skaraborgs län beslutade den 1 oktober 1997 med stöd av 11 § NVL om interimistiskt förbud mot avverkning. Förbudet gäller intill dess att frågan om bildande av naturreservatet slutligt prövats, dock längst till och med den 29 september 2000.

I samband med att Habo kommun tillfördes Jönköpings län övertog Länsstyrelsen i Jönköpings län från och med januari 1998 ansvaret för att slutföra bildandet av Gagnåns naturreservat. Gagnån föreslogs under 1998, av Länsstyrelsen i Jönköpings län, som område enligt Art- och habitatdirektivet (SCI) till det Europeiska nätverket Natura 2000. Området har därefter godkänts av regeringen och föreslagits att ingå i nätverket Natura 2000 till EG-kommissionen.

Länsstyrelsen förelade den 2 februari 1999 kända sakägare att senast den 3 maj 1999 inkomma med eventuella erinringar mot förslaget till reservat. I syfte att nå eventuella ytterligare sakägare delgavs beslutet om föreläggande också genom kungörelse. Länsstyrelsen förelade den 24 augusti 1999 på nytt två sakägare att inkomma med erinringar inom två månader efter delgivning av föreläggandet. Sammanlagt har fyra sakägare lämnat yttrande till Länsstyrelsen.

Fram till och med den 1 mars 2000 har överenskommelser om intrångsersättning träffats för 35 fastigheter av sammanlagt 39. Beslut om bildande av naturreservat hindrar inte en fortsatt förhandling om ersättning. Förhandlingarna kan pågå högst ett år efter det att beslutet vunnit laga kraft, innan sakägarna formellt måste begära ersättning från staten enligt 33§ naturvårdslagen.

2000-03-20

231-1566-98

0643-02-206

Motivering

Vätterbäckarnas djurliv är unikt för vattendrag i södra Sverige och det är av riksintresse att bäckarnas naturvärden bevaras. Vätterbäckarna har väldigt låg likhet med andra vattendrag vad gäller artsammansättningen genom dess kombination av nordliga och sydliga arter. Det är därför av största vikt att minst en bäck, helst flera, skyddas långsiktigt. Om bottenfaunan i de övriga bäckarna skulle försvinna, så finns det överlevnads- och spridningsmöjligheter för arterna kvar. Gagnån är den artrikaste av Vätterbäckarna och har de bästa förutsättningarna av alla Vätterbäckar och merparten av alla syd- och mellansvenska bäckar att tjäna som "Noaks ark" för rödlistade, sällsynta, förmodat ursprungliga och på andra sätt värdefulla arter. Genom att en stor del av arterna är beroende av det kalla, näringsfattiga grundvattnet, som utgör en väsentlig del av vattenföringen, är det viktigt att källorna kring ån skyddas från skadlig påverkan. För att upprätthålla vattenkvaliteten i ån, till dess att det försurade nedfallet har minskat, måste kalkningen av vattensystemet fortsätta.

Stenamossen och omgivande våtmarker ingår i Gagnåns vattensystem. De utgör ett myrkomplex med mindre ytor av plan mosse, stora sumpskogskomplex av varierande typ och av topogena kärr. I sumpskogarna finns inslag av en värdefull kryptogamflora med förekomst av boreala arter ovanliga i södra Sverige. Unikt är det stora antalet källor som bryter fram i kanterna. Källvegetationen är kalkpåverkad i de övre delarna med en mossflora som indikerar mycket värdefulla våtmarksbiotoper. Stenamossen ingår i Naturvårdsverkets Myrskyddsplan för Sverige (R28).

Med hänsyn till det anförda anser Länsstyrelsen att området Gagnån särskilt bör skyddas som naturreservat.

Avslutningsvis konstaterar Länsstyrelsen att reservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i lagen om hushållning med naturresurser m.m. (1987:12). Vad gäller den för Habo kommun gällande översiktsplanen strider reservatsbildningen emellertid mot denna på så sätt att ett mindre område inom reservatet sammanfaller med ett område som enligt översiktsplanen varit avsett för småindustri. Detta förhållande utgör dock inte något hinder mot att bilda reservatet. Länsstyrelsen konstaterar i sammanhanget att Habo kommun genom bl.a. kommunstyrelsen har tillstyrkt reservatsbildningen.

Hur man överklagar m.m.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Miljödepartementet) genom skrivelse till Länsstyrelsen - se bilaga 2 (formulär 7).

Beslutet skall kungöras i länets författningssamling. Föreskrifterna enligt 10 § naturvårdslagen träder i kraft den dag som framgår av kungörandet.

2000-03-20

231-1566-98

0643-02-206

I den slutliga handläggningen av detta ärende deltog landshövding Birgit Friggebo, beslutande, länsassessor Göran Kjell, naturvårdsdirektör Johan Uhr, länsexpert miljöövervakning Ola Broberg och förste byråsekreterare Malin Samuelsson, den sistnämnda föredragande.

Birgit Friggebo

Malin Samuelsson

Bilagor

1	Beslutskarta
2	Hur man överklagar
3	Fastighetsförteckning
4	Skötselplan
5	Sändlista